

Redakcja: Sławomir Poleszak (zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Szczepan Czarnecki, Spasimir Domaradzki, Łukasz Krzyżanowski, Sławomir Łukasiewicz, Damian Szacawa, Agata Tatarenko

Nr 1381 (121/2025) | 23.06.2025

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Robert Rajczyk

Polityczna wojna o Budapeszt z finansami w tle

Kwestia budżetu Budapesztu stała się kolejnym polem walki politycznej pomiędzy koalicją rządową a dotychczasową opozycją. Osią sporu jest tzw. podatek solidarnościowy, który bogatsze węgierskie samorządy muszą płacić na rzecz mniej zamożnych gmin. Opozycja twierdzi, że rząd pobiera zawyżoną kwotę tej opłaty, aby zrównoważyć finanse publiczne, ale jednocześnie rujnuje finanse samorządów lokalnych. Wskutek poboru podatku solidarnościowego węgierska stolica może być zagrożona bankructwem. Budapeszt generuje 38% PKB Węgier.

Krajobraz polityczny w samorządzie Budapesztu. W Radzie Miejskiej Budapesztu funkcjonuje sześć klubów radnych: Koalicja Demokratyczna (*Demokratikus Koalíció*), Fidesz-KDNP, satyryczna Partia Psa o Dwóch Ogonach (*Magyar Kétfarkú Kutya Párt*), Ruch Podmaniczny (*Podmaniczky Mozgalom*), partia Dialog-Zieloni (*Párbeszéd – ZÖLDEK*) oraz partia Szacunek i Wolność (*Tisztelet és Szabadság*, TISZA). Spośród 33 mandatów jedynie 10 sprawują przedstawiciele koalicji rządzącej Fidesz-KDNP. Kolejne 10 mandatów w wyborach lokalnych w czerwcu 2024 r. uzyskali kandydaci partii TISZA. Jednak to najpopularniejsze w sondażach opinii publicznej ugrupowanie formalnie nie uczestniczy w koalicji rządzącej w Budapeszcie¹, ale wspiera rządzącego miastem burmistrza stolicy Gergelya Karácsonyego, reprezentującego opozycyjną partię Dialog-Zieloni (*Párbeszéd – ZÖLDEK*)². Dzięki przewadze w liczbie mandatów opozycja zablokowała m.in. sprzedaż przemysłowych nieużytków w Rákosrendező – XIV dzielnicy Budapesztu – wspieranemu przez rząd inwestorowi ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich („Komentarze IEŚ”, nr 1296).

Sytuacja finansowa Budapesztu. Największą część dochodów własnych samorządów stanowi lokalny podatek od prowadzenia działalności gospodarczej, który przedsiębiorcy płacą od dochodów. Składka solidarnościowa jest wpłacana do budżetu państwa przez bogatsze węgierskie samorządy na rzecz mniej zamożnych. Rząd dekretem określa wysokość tej daniny solidarnościowej. 28% całkowitej kwoty regulowane jest do końca marca, a kolejne 8% potrącane jest systematycznie każdego miesiąca. Samorząd Budapesztu procesuje się z rządem w sprawie wymiaru tego obciążenia podatkowego. Utrzymuje też, że Skarb Państwa w 2025 r. przekaże miastu ok. 39 mld HUF (403 HUF – 1 euro) w subsydiach, a pobierze 89 mld HUF podatku solidarnościowego. Szacuje się, że w takiej sytuacji do sierpnia deficyt miasta, łącznie z planowanymi wpływami z podatków państwowych, wyniesie może 117 mld HUF. Ewentualne bankructwo Budapesztu oznaczać będzie brak możliwości świadczenia usług publicznych przez samorząd. Stąd też dotacja dla trzech spółek komunalnych – wodociągowej, transportu miejskiego i oświetlenia – może być zmniejszona o 9 mld HUF. Płatności związane z inwestycjami są natomiast odraczane do września, co opóźni ich realizację. Aby zwrócić uwagę mieszkańców miasta na problem krytycznej

¹ Formalnie w koalicji nie uczestniczy też Dávid Vitézy ani jego ugrupowanie Ruch Podmaniczny (*Podmaniczky Mozgalom*), ale wspiera opozycyjnego burmistrza.

² Według sondażu Republikon Intézet (28.05.25 – 03.06.25), TISZA cieszy się poparciem na poziomie 32% w całej populacji, a Fidesz-KDNP może liczyć na 27% głosów. Skrajnie prawicowy Ruch Nasza Ojczyzna (*Mi Hazánk*) może liczyć na 6% poparcia, Koalicja Demokratyczna (*Demokratikus Koalíció*) na 5%, Partia Psa o Dwóch Ogonach (*Magyar Kétfarkú Kutya Párt*) także na 5%, a pozostałe partie na 1% głosów – zob. https://republikon.hu/media/163159/Havi-kutatas_202505_Ri_HU.pdf (05.06.2025). Z kolei według sondażu IDEA Intézet, przeprowadzonego w drugiej połowie maja, w całej populacji TISZA mogłaby liczyć na 34% poparcia, a Fidesz-KDNP 25%. W parlamencie mogłyby znaleźć się jeszcze DK – 6% i MH – 5% – por. <https://www.facebook.com/share/p/16Muc4chRQ/?mibextid=wwXlfr> (05.06.2025). Tymczasem według sondażu Medián, przewaga TISZA nad Fideszem wynosi 10 pp., tj. 38% do 28%. W tym badaniu na uzyskanie 5% progu wyborczego może liczyć jeszcze jedynie MH – zob. https://hvg.hu/360/20250618_A-Tisza-annyival-vezet-a-Fidesz-elott-amennyivel-Orbanek-verték-2022-ben-Marki-Zay-hatos-fogatat (22.06.2025).

sytuacji budżetu stolicy Węgier, w Budapeszcie na 10 minut wstrzymano kursowanie komunikacji miejskiej. Od czerwca podwyższono także ceny biletów za przejazd³. Szefowa frakcji Fidesz w Radzie Miejskiej Budapesztu Alexandra Szentkirályi, prywatnie żona ministra obrony, krytykuje taką postawę, zarzucając rządzącym Budapesztem próbę obciążenia mieszkańców miasta skutkami nieodpowiedzialnej polityki finansowej opozycji, która doprowadziła najbogatsze miasto na Węgrzech do groźby bankructwa.

Tło polityczne. Gergely Karácsony utrzymuje, że działania koalicji Fidesz-KDNP w sprawie finansów Budapesztu motywowane są politycznie⁴. Wskazuje przy tym na celowe nieprzekazanie do sądu wniosku samorządu o zabezpieczenie 10,2 mld HUF, które pomimo tego pobrano na poczet podatku solidarnościowego⁵. Kolejnym takim działaniem ma być, zdaniem burmistrza, nowelizacja prawa podatkowego, która dodatkowo zmniejszy dochody Budapesztu⁶. Alexandra Szentkirályi za katastrofalną sytuację finansową miasta wini burmistrza i wspierające go frakcje. Twierdzi, że Gergely Karácsony w 2019 r. przyjął miasto z nadwyżką budżetową w wysokości 214 mld HUF. Ponadto, zdaniem liderki Fideszu w Budapeszcie, deficyt finansów Budapesztu wynika z przeznaczenia 50 mld HUF na zakup nieużytków przemysłowych w Rákosrendező. Według burmistrza nie ma natomiast związku między sytuacją finansową stolicy a inwestycją w XIV dzielnicy Budapesztu.

Komentarz

Zdaniem G. Karácsonyego, rząd celowo i świadomie dąży do bankructwa Budapesztu, aby ukazać w ten sposób niekompetencję rządzącej miastem opozycji. Tymczasem wysokość składki solidarnościowej obciążającej Budapeszt wzrosła od czasu przejęcia władzy przez opozycję: z 3,3% kosztów operacyjnych do 25% w latach 2018-2025. Za rządów poprzednika Karácsonyego, Istvána Tarlósa z Fideszu, w 2019 r. pobrano jedynie 5 mld HUF⁷. Ewentualne bankructwo Budapesztu oraz trudna sytuacja finansowa miast rządzonych przez opozycję wobec Fideszu-KDNP mają służyć ukazaniu rosnącej w sondażach popularności partii TISZA i pozostałych partii opozycyjnych jako ugrupowań nieodpowiedzialnych i niezdolnych do efektywnego zarządzania majątkiem i finansami publicznymi. Należy przypuszczać, że wynik zaplanowanych na wiosnę 2026 r. wyborów parlamentarnych będzie zależeć bowiem od kondycji gospodarki Węgier. W ciągu ostatnich 15 lat Fidesz regularnie osiągał dobre wyniki wyborcze w okresach koniunktury gospodarczej (2018, 2022) i słabsze, gdy następował jej

³ Analizę sytuacji finansowej Budapesztu prezentuje specjalna witryna internetowa – <https://budapest.hu/sarc> (05.06.2025).

⁴ Do 2028 r. wszystkie węgierskie samorządy będą zobowiązane do deponowania pieniędzy, poza niezbędnymi do codziennego funkcjonowania, na jednolitym rachunku skarbowym (KESZ), tj. rachunku Skarbu Państwa (*Magyar Államkincstár, MÁK*). Od 1 października 2025 r. obowiązek ten dotyczyć będzie 49 największych miast. Celem jest zwiększenie płynności finansowej państwa oraz monitorowanie zarządzania finansami samorządów i zabezpieczenie świadczenia usług publicznych. Jednak w przypadku „poważnej, pogarszającej się sytuacji finansowej i gospodarczej” samorządu lokalnego przepisy przewidują powołanie komisarza budżetowego i komisarza upadłościowego w gminie, przy czym brak jest doprecyzowania, co stanowi pogarszającą się sytuację finansową – zob. <https://njt.hu/jogszabaly/2025-21-KO-00> (08.06.2025).

⁵ Sąd przychylił się do wniosku władz Budapesztu o ochronę prawną i na podstawie tej decyzji Sąd Metropolitalny zakazał Skarbowi Państwa Węgierskiego składania nakazu ściągnięcia składek solidarnościowych do czasu zakończenia postępowania sądowego. Nakazano również węgierskiemu Skarbowi Państwa zwrot 10,2 mld HUF pobranych w maju wraz z odsetkami. Zgodnie z decyzją sądu „powód, który zajmuje szczególną pozycję wśród samorządów i odpowiada za świadczenie usług publicznych dla kilku milionów mieszkańców, nie będzie w stanie wykonać tych zadań, bo jeśli nakaz poboru zostanie wykonany to samorząd Budapesztu straci płynność finansową”.

⁶ Zgodnie z projektem nowelizacji ustawy, przygotowanym przez ministra gospodarki, organizatorzy gier hazardowych musieliby płacić o jedną czwartą mniej podatku lokalnego, ponieważ wypłacane wygrane nie byłyby wliczane do podstawy opodatkowania. Márton Nagy utrzymuje, wbrew twierdzeniom burmistrza Budapesztu, że nowelizacja w praktyce dotyczyć będzie tylko jednego przedsiębiorstwa. Jednak na mocy nowelizacji obciążenia podatkowe zostaną zmniejszone o ponad 10 mld HUF, których zabraknie w budżecie samorządów lokalnych, a zwłaszcza Budapesztu.

⁷ Kwota podatku solidarnościowego wzrosła sześciokrotnie w ciągu pięciu lat. Dochody własne samorządów zmniejszane są także np. poprzez zmiany granic specjalnych stref ekonomicznych. Rosnąca inflacja spowodowała, że realna wartość wsparcia samorządów lokalnych zmniejszyła się o ok. 18% w latach 2020-2025. Roczny koszt funkcjonowania sektora samorządowego wynosi 2500-2800 mld HUF. Dwie trzecie samorządów nie ma znaczących dochodów własnych, zatem ich płynność finansowa zależy od dotacji z budżetu państwa.

spadek (2014, 2024). W 2024 r. rząd przedstawił plan, który zakłada coroczny wzrost gospodarczy na poziomie 3-6% przy założeniu realizacji polityki neutralności gospodarczej („Komentarze IEŚ”, nr 1224) oraz poprawę sytuacji finansowej niektórych grup społecznych poprzez wprowadzenie dodatkowych ulg podatkowych dla kobiet z dziećmi i emerytów, stanowiących trzon bazy wyborczej Fidesz-KDNP. Jednak w 2025 r. rząd zamiast planowanych 3,4% wzrostu gospodarczego przewiduje tylko 2,5%. Podobny poziom – 2,4% – prognozuje Węgierski Bank Narodowy (*Magyar Nemzeti Bank*).